

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyhodnocení anket ze vzdělávacího programu Kordinátor autoevaluace (březen-červen 2010)

30.6.2010
Zpracoval Mgr. Karel Černý

Obsah:

- 1. Popis souboru respondentů**
- 2. Dovednosti potřebné k provádění autoevaluace školy**
- 3. Hodnocení metodické podpory dostupné před zahájením projektu Cesta ke kvalitě (do května 2009)**
- 4. Hodnocení výukového programu Koordinátor autoevaluace**
- 5. Závěr**
- 6. Příloha: anketa**

1. Popis souboru respondentů

Od března do června 2010 probíhala pilotáž vzdělávacího programu Koordinátor autoevaluace, kterou v rámci aktivity D realizoval Národní institut pro další vzdělávání. Anketa měla výzkumnou část, která se týkala procesu autoevaluace, a také evaluační část pro poskytnutí zpětné vazby tvůrcům programu.

Vzhledem k celkovému nízkému počtu respondentů (celkem 171) je zapotřebí brát uváděná procenta (frekvence) pouze orientačně. Některé analýzy proto budou uváděny alternativně s uvedením počtu respondentů, aby se neztrácelo ze zřetele, že se za uvedeným procentním údajem ve skutečnosti skrývá třeba jen několik málo jedinců.

Účastníků vzdělávacího programu Koordinátor autoevaluace bylo celkem 217. Na poslední prezenční hodině byli účastníci požádáni o vyplnění ankety - anketní dotazník vyplnilo celkem 171 z nich, někteří odmítli¹. návratnost tedy činí na anketu relativně velmi slušných 79 %.

V analyzovaném souboru je relativně rovnoměrně zastoupeno jak vedení škol, tak také učitelé. Ze 171 účastníků bylo 42 % ředitelů škol a dalších 21 % zástupců ředitelů škol. Učitelé pak tvořili zhruba třetinu účastníků (36 %).

Program probíhal ve všech čtrnácti krajích České republiky. Taktéž anketní otázky zodpověděli účastníci ze všech krajů. Nejvíce v Jihočeském a Královéhradeckém kraji (po 15 respondentech), nejméně v Praze (7) a Středočeském kraji (8). Z těchto dat a výsledků však nemá přílišného smyslu cokoliv vypovídat (snad jen poukazují na „přetíženost terénu“, tj. neochotu odpovídat na dotazníkovou šetření v Praze, což je však dlouhodobě známá věc).

Největší zastoupení v programu mají zástupci běžných základních škol (86, tj. polovina všech účastníků) a také zástupci středních odborných škol (31, tj. 18 %). Kompletní přehled o účastnících z hlediska typu školy nabízí následující tabulka.

Tabulka č. 1 Typ školy

Typ školy	Počet	Zastoupení (v %, zaokrouhлено)
ZŠ	86	51
ZŠ speciální	6	4
ZUŠ	5	3
SOU	7	4
SOŠ	31	19
SŠ speciální	1	1
Gymnázium	18	11
Speciální MŠ a ZŠ	2	1
ZŠ a ZŠ speciální	3	2
SOŠ a SOU	9	5
Neuvedeno	3	2

Pokud jde o zřizovatele školy, naprostou většinu účastníků tvořili zástupci ze škol veřejných (státních). Pouze minoritní bylo zastoupení účastníků z církevních (celkem 2 účastníci) či soukromých (celkem 4).

Důležitá pro charakteristiku účastníků je informace týkající se celkového počtu realizovaných cyklů vlastního hodnocení školy. Převažují zástupci škol, které již za sebou mají jeden realizovaný cyklus autoevaluace (97 respondentů, tj. 57 %). Další skupinou jsou respondenti rekrutující se do vzdělávacího programu ze škol, které vlastní hodnocení provedly již dvakrát (53, resp. 31 %). Další 13 respondentů uvádí, že jejich škola zrealizovala tři nebo více cyklů (tj. 8 %). Pouze 8 respondentů tedy pochází ze školy, která nemá absolutně žádnou zkušenost s realizací jediného celého autoevaluačního cyklu (tj. 5 % respondentů). Přehled nabízí následující tabulka. Naprostá většina (tj. 95 %) účastníků ankety tedy do programu přichází ze školy, která má alespoň minimální zkušenost s autoevaluací.

¹ Důvodem odmítnutí byla podle zkušeností organizátorů neochota hodnotit lektora z obav neanonymity ankety.

Tabulka č. 2 Počet cyklů AE

Počet realizovaných cyklů	Počet respondentů	Zastoupení respondentů (v %, zaokrouhлено)
Ani jednou	8	5
Jednou	97	57
Dvakrát	53	31
Třikrát a více	13	8

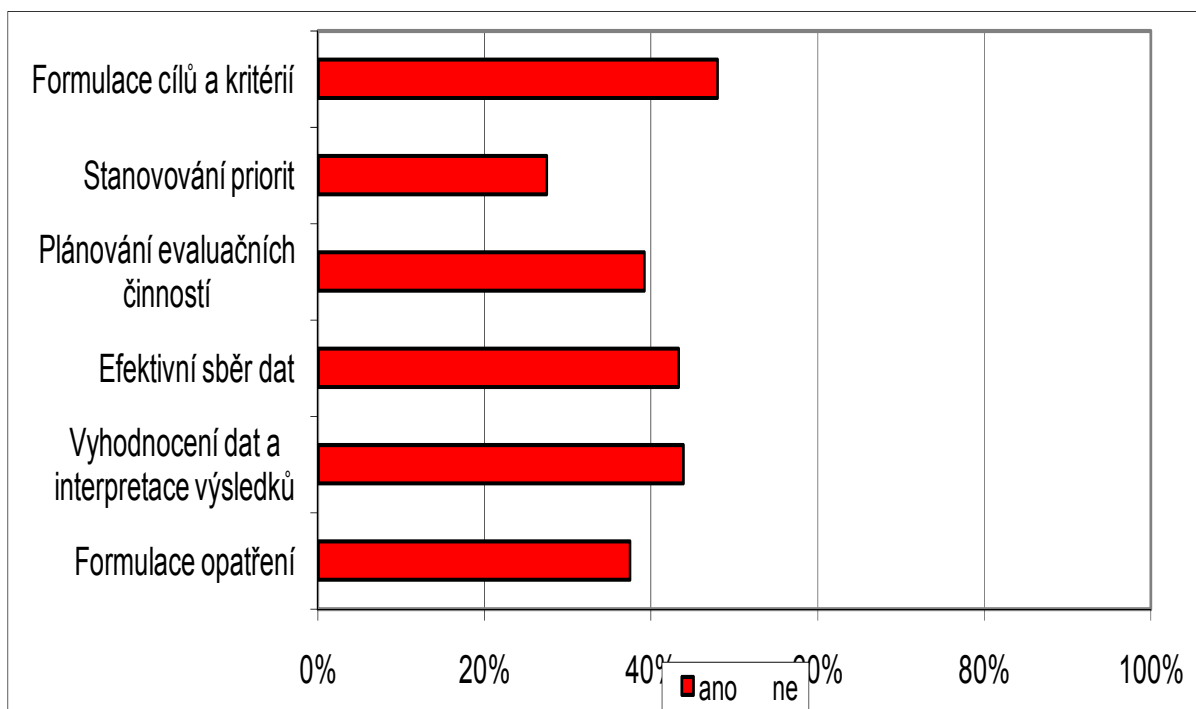
V dalším textu se zabýváme vztahem mezi zkušeností respondenta s autoevaluací a hodnocením vlastních dovedností potřebných k provedení autoevaluace a jejích jednotlivých fází. U dalších otázek (např. celkové hodnocení výuky a hodnocení studijních textů) nebyla nalezena souvislost, proto se jí výslovně nezabýváme.

2. Dovednosti potřebné k provádění autoevaluace školy

Respondenti měli uvést, zda při procesu vlastního hodnocení školy zjistili, že jim chybí nějaké dovednosti potřebné k jeho provedení, případně v jakých oblastech autoevaluace absenci dovedností pociťují (viz graf).

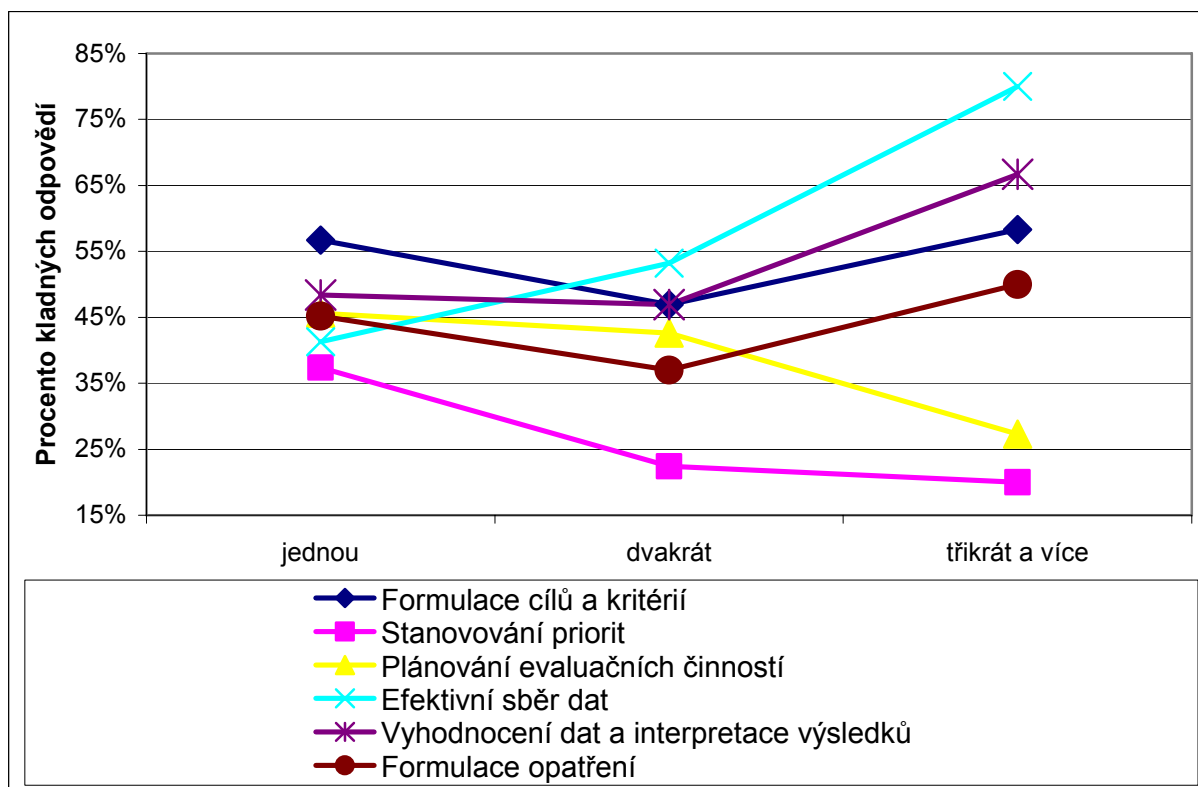
V žádné z oblastí/fází vlastního hodnocení školy není absence dovedností pociťována většinou škol, avšak celkově respondenti pociťují relativně vysokou absenci dovedností týkajících se provedení první fáze autoevaluace, tj. formulace cílů a kritérií (48 % respondentů). Dále je z hlediska škol problémem efektivní sběr dat a jejich vyhodnocení (zhruba 44 % respondentů deklaruje absenci dovedností pro zvládnutí této fáze). Celkově vidíme, že respondenti jsou na základě svých zkušeností s autoevaluací poměrně sebekritičtí stran vlastních dovedností (nejlépe vychází ve fázi stanovování priorit autoevaluace – zde se necítí kompetentní „pouze“ 27 % respondentů).

Graf č. 1 Chybí Vám na základě zkušeností s autoevaluací dané dovednosti? (kladné odpovědi v %)

A jaký je vztah mezi počtem realizovaných cyklů autoevaluace a sebereflexí týkající se absence či naopak disponováním dovedností, které jsou nutné pro provedení jednotlivých fází vlastního hodnocení školy?

Graf č. 2 Závislost počtu realizovaných cyklů a hodnocení vlastních dovedností (procento kladných odpovědí na otázku vědomí absence dané dovednosti)

Statisticky signifikantní je pouze vztah mezi počtem cyklů autoevaluace a dovednostmi týkajícími se efektivního sběru dat (viz graf č. 2 a podrobně tabulka č. 3). Náznak podobné tendence, která však není statisticky spolehlivě prokazatelná, lze vystopovat i u věcně příbuzných dovedností týkajících se následného vyhodnocení sebraných dat a interpretace výsledků. Avšak vztah vypadá v obou případech tak, že s rostoucí zkušeností s vlastním hodnocením školy si respondenti stále více uvědomují svá omezení v těchto dvou oblastech, tj. mají pocit, že jim chybí dovednosti v oblasti efektivního sběru dat a také v oblasti vyhodnocení dat a jejich interpretace.

Případná možná interpretace – avšak jdoucí již „za data“ z naší ankety – hovoří o tom, že školy sběr a vyhodnocení dat při své první autoevaluaci realizovaly například formou SWOT analýzy či dalších méně náročných kvalitativně laděných metod orientujících se zejména na pedagogický sbor. Nemají proto pocit, že jim v tomto směru chybí potřebné dovednosti. Teprve v dalších letech autoevaluace se školy často pouští do náročnějších postupů sběru a statistického vyhodnocení dat (např. žákovské dotazníky) a zjišťují, že jde o proces relativně složitý a možná až překvapivě náročný. V naší anketě pak deklarují, že jim přeci jenom určité dovednosti v této oblasti chybí. Související otázkou zde je, zda se tato skutečnost v budoucnu zvrátí s další rostoucí zkušeností s autoevaluací (tedy po překročení určité kritické hranice realizovaných cyklů vlastního hodnocení školy získají potřebné dovednosti a sebejistotu). To je důležitá hypotéza, kterou však v daný moment nelze empiricky testovat, protože českým školám dosud chybí dlouhodobější zkušenost s vlastním hodnocením (tato hypotéza předpokládá, že s rostoucí zkušeností si budou školy v dlouhodobějším horizontu stále jistější svými dovednostmi v oblasti efektivního sběru dat i jejich následného vyhodnocování, ale také v případě dalších relevantních dovedností).

Zde se také hodí upozornit na charakter našich dat. Jde o anketu, a to s relativně malým (celkem 13 respondentů) zastoupením účastníků, jejichž školy již mají zkušenost s alespoň třemi cykly autoevaluace (viz tabulka č. 2). Nízký počet jedinců v této kategorii snižuje spolehlivost celkově naměřených trendů a vztahů (viz v grafu č. 2 viditelná nejvyšší variabilita v odpovědích respondentů této kategorie, a to na všechny pokládané otázky). Také proto je zapotřebí pracovat s výše prezentovanými výsledky opatrně a nepřeceňovat jejich vypovídající schopnost.

Tabulka č. 3 Vztah mezi počtem cyklů autoevaluace a subjektivního sebehodnocení dovednosti efektivně sbírat data pro její provádění (v %)

Počet cyklů	Absence dovednosti efektivně sbírat data	Dovednost efektivně sbírat data	Celkem
Jednou	41	59	100
Dvakrát	53	47	100
Třikrát a více	80	20	100

Jistou pozitivní tendencí je naopak náznak rostoucího „sebevědomí“ škol stran dovedností týkajících se plánování evaluačních činností (viz graf č. 2). Respondenti ze škol s větší zkušeností se domnívají, že jsou jejich dovednosti v této oblasti lepší než v případě škol s menší zkušeností. Statistickou spolehlivost tohoto lineárně se tvářícího vztahu naměřená na našich omezených datech je však nutno brát s rezervou, nicméně jde o důležitý náznak, který bude možné ověřit a potvrdit v dalších šetřeních.

3. Hodnocení metodické podpory dostupné před zahájením projektu Cesta ke kvalitě (do května 2009)

Z dostupných analyzovaných dat převládá spíše pozitivní hodnocení školám dostupné metodické podpory týkající se provádění autoevaluace. Toto zjištění je relativně překvapivé a rozchází se s předchozími výzkumnými nálezy, které spíše naznačovaly silné volání škol po podpoře a metodickém vedení. Za „plně dostačující“ pokládalo metodickou podporu dostupnou do zahájení projektu Cesta ke kvalitě téměř 38 % našich respondentů. Další pětina ji hodnotí za „dostačující“ s tím, že ale školám z jejich pohledu přeci jenom něco chybělo (a v tomto případě respondenti slovně specifikují, co konkrétně v metodické podpoře postrádali, viz dále). Celkově tedy vidíme, že zhruba dvě třetiny našich respondentů jsou spokojeni s dosud poskytovanou podporou. Další zhruba pětina (22 %) však zaujímá kritičtější postoj, když tvrdí, že metodická podpora k provádění autoevaluace školy poskytovaná do zahájení projektu byla „spíše nedostačující“ a vesměs se také s pomocí otevřené otázky zevrubně vyjadřuje na adresu nedostatků projektu (jde o 37 jedinců). Konečně, za „zcela nedostačující“ pokládalo dosavadní metodickou podporu 15 % respondentů (jde o 26 jedinců).

Relativně pozitivně hodnocenou dostupnost metodické podpory k provádění autoevaluace zjištěnou v naší anketě mezi absolventy vzdělávacího programu Koordinátor autoevaluace (viz výše) je nutné vidět ve světle způsobu, jakým byli respondenti vybráni. Prošli totiž minimálně dvojitou selekcí, která naznačuje, že jde o tváří v tvář autoevaluaci spíše méně bezradné učitele či ředitele škol. Jde především o zástupce z těch škol, které reagovaly na původní oslovení participovat na vyplnění dotazníku obsáhle šetřícího problematiku vlastního hodnocení školy. Navíc jde o zástupce škol, které byly také ochotné a motivované vyslat svého reprezentanta do programu Koordinátor autoevaluace. A dále o ty účastníky kurzu, kteří byli ochotni anketu vyplnit. U toho usuzujeme, že jde výrazně častěji o zástupce těch škol, které se tématem vlastního hodnocení již déleodobě zabírají.

Tabulka č. 4 Hodnocení metodické podpory dostupné před zahájením projektu

	Počet respondentů	Zastoupení odpovědí (v %, zaokrouhleno)
Plně dostačující	65	38
Dostačující	35	21
Spíše nedostačující	37	22
Zcela nedostačující	26	15
Chybějící odpovědi	7	4

V tomto případě šlo o polootevřenou otázku s možností svými slovy uvést případné námitky, komentáře či doporučení, čehož také respondenti v naprosté většině případů využívali. V naprosté většině případů se odpovědi týkají evaluačních nástrojů (chybí příklady nástrojů na internetu, chybí dostatečné množství dostupných evaluačních nástrojů, konkrétní postupy a návody jejich použití). Další výtky směřují k vazbě na praktické provádění vlastního hodnocení školy (metodika postupu, příklady dobré praxe, konkrétní náměty).

4. Hodnocení výukového programu Koordinátor autoevaluace

Celkové hodnocení

95 %, tedy naprostá většina účastníků, bylo s výukou spokojených. Přitom rozhodně spokojených frekventantů bylo 53 % a dalších 42 % deklaruje, že bylo „spíše“ spokojeno. Rozhodně nespokojený nebyl nikdo.

Hodnocení studijních textů

94 % účastníků programu hodnotí studijní texty jako výborné (46 %) nebo jako „chvalitebné“ (47 %). Pouze jeden respondent dal studijním textům „nedostatečnou“.

V návazné otevřené otázce týkající se návrhů na zlepšení studijních textů se daleko nejčastěji objevuje téma praktické využitelnosti informací obsažených ve studijních textech (např. „více konkrétních příkladů provádění autoevaluace“, „více praktických ukázek“, „více názorných příkladů“, „více příkladů dobré praxe“, „konkrétní ukázky správné závěrečné zprávy“).

Toto téma by bylo možné shrnout v následující formulaci jednoho z respondentů: „konkrétní příklady použití AE nástrojů (vhodných pro jednotlivé oblasti), uspořádaný přehled nástrojů, které je možné použít v jednotlivých oblastech hodnocení, konkrétní ukázky celého procesu vlastního hodnocení od A do Z - vše se sice objevilo, ale v letmých náznacích“.

Volalo se také po větším důrazu na publikování podrobnějších ukázek výzkumných nástrojů. Menšinově se vyskytovaly námitky týkající se nesrozumitelnosti, nadužívání cizích slov, přílišné teoretičnosti či duplicity jednotlivých kapitol.

E-learning

Otevřená otázka týkající se návrhu na zlepšení e-learningu poskytlo poněkud diferencovanější zpětnou vazbu, žádné téma nedominovalo. Respondenti se zhruba ve stejné míře vyjadřovali k následujícím okruhům problémů:

1. **technické** (např. problémy při vkládání úkolů v moodlu, problémy se serverem, vkládání tabulek a grafů v power pointu i ve wordu – rozhození formátu, složité připojování)
2. **organizační** (např. zadávat úkoly s větším předstihem, propojenost jednotlivých úkolů, možnost podívat se i na úkoly ostatních účastníků, možnost vstupu i do jiných skupin)
3. **věcné** (větší zpětná vazba na úkoly, více příkladů k provádění AE, více příkladů dobré praxe)

Hodnocení lektorů

V hodnocení jednotlivých lektorů nejsou propastné rozdíly. Byli hodnoceni podobně jako žáci ve školách, tedy na škále 1 až 5. Výsledné známky (spočítané na základě průměrů) lektorů se pak pohybovaly na úrovni jedniček nebo „lepších dvojek“. Nenašel se nikdo, kdo by byl s jejich výkonem vyloženě nespokojen (známka čtyři nebo pět). Jednotliví lektori se tedy výrazně liší hlavně v tom, kolik respondentů je hodnotilo.

V případě hodnocení výkonu lektorů bylo opět možné vyjádřit se k nim formou otevřené otázky. Ta v tomto případě respondenty vyzývala, aby řekli, jaké doporučení by lektorům dali. Odpovědi lze shrnout do tří kategorií:

1. Stručné vyjádření díky, podpory a přáním úspěchů v další činnosti. Z těchto odpovědí lze vyčíst spokojenost účastníků z toho, že měli možnost s lektory komunikovat, diskutovat a narazili na někoho, kdo jim byl o autoevaluaci schopen něco zasvěceného říci (typická odpověď v této kategorii zní například takto: „přeji hodně úspěchů a díky“).
2. Kritičtěji laděné poznámky, které opět požadují více praxe a příkladů a méně teorie a „slovíčkaření“. Tento typ námětů byl zhruba stejně častý jako předchozí.
3. Marginálněji se objevilo přání více se věnovat reflexi, komentářům a zpětné vazbě k domácím úkolům. To věcně souvisí s předchozím obecnějším bodem, který také volá po větším zaměření „do konkrétna“.

Hodnocení garance (organizace)

Jde opět o analýzu otevřené otázky. Jako nejčastější a relativně závažná připomínka se týkala načasování studia na konec školního roku, což je z hlediska respondentů z mnoha důvodů nešťastné.

„neplánovat kurz v závěru školního roku kvůli pracovní vytíženosti“

O něco méně častý problém se týkal také organizačního pojetí, kdy je navrhováno střídat dny v týdnu z důvodů rozvrhů ve školách. Další návrhy a poznámky jsou již velmi diverzifikované (znovu se třeba opakují návrhy k většímu důrazu na praktickou využitelnost)

„delší časové období, více prostoru na jednotlivé úkoly“

„Zopakovat setkání koordinátorů AE po proběhnutém cyklu zpracování zprávy o vlastním hodnocení školy - výměna zkušeností“.

Nakonec pak uveďme spíše humorné poznámky, které svědčí o tom, že český učitel ani pod tíhou autoevaluace neztrácí smysl pro humor.

„příště vybrat Luhačovice“ (rozuměj za místo školení)

„více baget“

5. Závěr

Ochota účastníků vzdělávacího programu poskytnout organizátorům kurzu zpětnou vazbu k jeho průběhu a přitom se také vyjádřit k některým tématům vlastního hodnocení školy byla vysoká (téměř 80 %). Pozitivně byl hodnocen jak celý kurz, tak také studijní materiály či jednotliví lektori.

Bylo zjištěno, že respondenti mají ve své praxi spjaté s realizací autoevaluace relativně největší problémy s formulací cílů a kritérií, ale také s dalšími dvěma vzájemně souvisejícími dovednostmi, a sice efektivním sběrem dat a jejich následným vyhodnocením a interpretací.

S rostoucí zkušeností s autoevaluací se zvyšuje tendence, kdy jsou si respondenti více jisti plánováním evaluační činnosti. Avšak zdá se, že si respondenti zároveň více uvědomují své slabé stránky v oblasti sběru a vyhodnocení dat. Tato zjištění jsou natolik zajímavá, že by si zasloužila další ověření.

Prosíme o zhodnocení vzdělávacího programu Koordinátor autoevaluace

---

Prosíme uveďte bližší informace o vás a vaší škole:

• učitel/ka	• mateřská škola speciální	• státní/veřejná
• zástupce ředitele	• základní škola	• církevní
• ředitel/ka	• základní škola speciální	• soukromá
• jiný	• základní umělecká škola	
	• střední odborné učiliště	
	• střední odborná škola	
	• střední škola speciální	
	• gymnázium	
	• konzervatoř	
	• jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky	

Kolikrát již na vaší škole proběhla autoevaluace (od stanovení priorit, přes realizaci, vyhodnocení, až po návrh nových opatření ke zlepšení)?

- ani jednou
  - jednou
  - dvakrát
  - třikrát a vícekrát
-

1) Cílem projektu Cesta ke kvalitě je poskytnout v různých formách metodickou podporu k provádění autoevaluace školy.

Jak hodnotíte metodickou podporu, která byla dostupná do zahájení projektu (květen 2009)?

- plně dostačující
- dostačující, ale chybělo nám _____
- spíše nedostačující, protože nám chybělo _____
- zcela nedostačující

2) Zjistili jste při procesu autoevaluace školy, že vám chybí některé dovednosti? Zhodnoťte přitom prosím samostatně následující fáze procesu.

- formulace cílů a kritérií:	- ano - ne
- stanovování priorit:	- ano - ne
- plánování evaluačních činností:	- ano - ne
- efektivní sběr dat:	- ano - ne
- vyhodnocení dat a interpretace výsledků:	- ano - ne
- formulace opatření:	- ano - ne
- jiné _____	

3) Jak hodnotíte celkově výuku ve studiu programu Koordinátor autoevaluace:

- rozhodně spokojen/a
- spíše spokojen/a
- spíše nespokojen/a
- rozhodně nespokojen/a

4) Jak hodnotíte studijní texty? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 (škála jako ve škole, 1 – nejlepší hodnocení)

5) Co by podle vás mělo být ve studijních textech doplněno či změněno:

---

6) Co by podle vás mělo být v e-learningu doplněno či změněno:

---

7) Jak hodnotíte jednotlivé lektory/tutory: (označte prosím křížkem)

Jméno lektora/tutora	rozhodně spokojen/a	spíše spokojen/a	spíše nespokojen/a	rozhodně nespokojen/a
.....	•	•	•	•
.....	•	•	•	•
.....	•	•	•	•
.....	•	•	•	•

8) Jaké doporučení byste dali lektorům/tutorům:

---

9) Jaké doporučení byste dali garantovi - organizátorovi :

Prosíme, zde uveďte cokoli, co si myslíte, že by mohlo přispět k celkovému zlepšení průběhu studia:
